

2008 წლის აბვისტოს ომის წინაპირობები

„რუსეთის ტრავედია ის არის, რომ პუტინს და მის გარემოცვას ბევრად უფრო სძულთ დასავლეთი, ვიდრე უცვართ რუსეთი. ამიტომ არის, რომ ყოველდღიურად დაღატობენ რუსეთს საბჭოთა კავშირის ცხედართან“.

ანდრეი პიანტოვსკი, რუსი პოლიტოლოგი.

„ბედნიერი ვარ - ჩემი ერთი იმდენად მცირერიცხოვანია, რომ დიდი სისულელეების ჩადენა არ ძალუძს.“

ჰენდრიკ ლორენცი, პოლანდიელი ფიზიკოსი.

საქართველოს უახლეს ისტორიას წითელ ზოლად გასდევს ჩვენი ქვეყნის უშუალო და ერთმორწმუნე მეზობელთან - რუსეთთან უაღრესად გართულებული ურთიერთობები. ქართული საზოგადოების ერთი ნაწილი ამას რუსეთის სახელმწიფოს მესვეურთა ექსპანსიონისტური, აგრესიული ბუნებით ხსნის, მეორე ნაწილის აზრით კი ამის მიზეზი ქართველ პოლიტიკოსთა უხეში შეცდომებია.

უნდა ითქვას, რომ როგორც ერთ, ისე მეორე შემთხვევაში სახეზე გვაქვს ამ რთული და მრავალასპექტიანი მოვლენის ცალმხრივი ახსნის მცდელობა, რაც ავიწროებს მისი წარმოშობი მიზეზების კვლევა-ძიების ფარგლებს, შეუძლებელს ხდის მის სრულფასოვან და სრულყოფილ ანალიზს.

1990 წლის 4 ნოემბერს, ჩვენი ქვეყნის ხელისუფლების სათავეში ერონული ძალების მოსვლიდან სულ რაღაც ერთ კვირაში, საქართველოს უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილე აკაკი ასათიანი მოსკოვში ჩავიდა. მიხეილ გორბაჩოვმა მას ყოველგვარი მიკიბზ-მოკიბვის გარეშე უთხრა: თუ საქართველოს ახალი ხელისუფლება საბჭოთა კავშირიდან რესპუბლიკის გაყვანას შეეცდება, უნდა იცოდეთ, რომ სერიოზული პრობლემები შეგექმნებათ აფხაზეთში, სამხრეთ ოსეთში და ეროვნული უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებულ ბუღ სხვა რეგიონებშიო.

ამ აშკარა მუქარიდან სათანადო დასკვნები არ გაკეთებულა. მაშინ საქართველოს ეროვნულ ხელისუფლებაში ძალზე ძლიერი იყო კომუნისტურ რეჟიმზე გამარჯვებით გამოწვეული ეიფორია. გამსახურდიას და მის გუნდს ღრმად სწამდა, რომ ყველა სიძნელეს ადვილად დაძლევენ.

რახან სიტყვიერმა გაფრთხილებამ შედეგი არ გამოიღო, კრემლი საქმეზე გადავიდა: უკვე 1990 წლის 9 დეკემბერს, მოსკოვის კარნახით და წაქეზებით, ოსმა სეპარატისტებმა სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის შექმნა გამოაცხადეს. 11 დეკემბერს საქართველოს უზენაესმა საბჭომ სეპარატისტთა ამ დემარშს სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის გაუქმებით უპასუხა. ცხინვალში ქართული მილიციის შენაერთები შევიდნენ. დაიწყო შეიარაღებული დაპირისპირება ქართველებსა და ოს სეპარატისტებს შორის. ცხინვალში მომხდარი სისხლისღვრით დასაბამი მიეცა საქართველოს დაშლის შორსგამიზნული რუსული გეგმის პრაქტიკულ რეალიზაციას.

1991 წლის 31 მარტს საყოველთაო რეფერენდუმზე საქართველოს მოსახლეობამ მხარი დაუჭირა ქვეყნის დამოუკიდებლობას. იმავე წლის 9 აპრილს საქართველომ, ბალტიის რესპუბლიკების შემდეგ პირველმა, განაცხადა სსრკ-დან გასვლისა და დამოუკიდებლობის შესახებ. 8 დეკემბერს რუსეთმა, უკრაინამ, ბელორუსიამ და ყაზახეთმა ბელოგვეში სსრკ-ს დაშლა დაადასტურეს. ხელი მოეწერა შეთანხმებას დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა გაერთიანების შესახებ. მასში შესვლაზე ყოფილი მოკავშირე რესპუბლიკებიდან უარი განაცხადეს მხოლოდ საქართველომ და ბალტიის ქვეყანებმა.

რესპუბლიკის მაშინდელ მესვეურთა ამ ნაბიჯს ქართული საზოგადოებრივი აზრი დადებითად აფასებს. საბჭოთა იმპერიით დაშინებულები ჩვენ რუსეთთან ყოველგვარ კავშირს გაეუბრებინათ. ისე მოგვდის, როგორც ერთ ქართულ ანდაზაშია: რძით დამწვარი დოს უბერავდაო. არადა, დსთ-ში რუსეთი სრულიად მოკლებულია მასში შემავალ სახელმწიფოებზე ზეწოლის იმ ბერკეტებს, რომლებიც მას სსრკ-ში მოკავშირე რესპუბლიკების მიმართ გააჩნდა. საკმარისია ითქვას, რომ რუსეთმა დსთ-ს ქვეყნებს მის მიერ აღიარებული ჩვენი ოკუპირებული ტერიტორიების აღიარებაც კი ვერ დააძალა და საქმე ვანუატუსა თუ ვენესუელას სახეგწად გაუხდა. ცხადია, ზესახელმწიფოებრივ გაერთიანებაში შესვლა მასში მყოფი სახელმწიფოების მხრივ ყოველთვის გულისხმობს სუვერენიტეტის

რადაც ნაწილის დათმობას. მაგრამ ასეთ დროს სასწოროზე იდება ამ გაერთიანებაში ყოფნით მოსალოდნელი დადებითი და უარყოფითი შედეგები და გადაწყვეტილება ამის საფუძველზე მიიღება. დსთ-ში შესვლას კი ჩვენ პოლიტიკური მიზანშეწონილობა - ტერიტორიული მთლიანობის შენარჩუნება გეგმავს. ყოველ შემთხვევაში, რუსეთის აქტიურობას საქართველოში შიგა კონფლიქტების გადავიგების თვალსაზრისით, ჩვენი მხრივ გადადგმული ასეთი ნაბიჯი მოტივაციას თუ ბოლომდე არ დაუკარგავდა, მნიშვნელოვანწილად ნამდვილად შეუმცირებდა.

ერთი ისტორიული პარალელი: 1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შანსი გაუჩნდა. ომით და რევოლუციით დაუძღურებულ რუსეთს იმპერიის მთლიანობაზე ზრუნვის თავი აღარ ჰქონდა. თუმცა, მსოფლიო ომის მესამე წელსაც კი შეუძლებელი იყო საომარი ოპერაციების განვითარების მეტ-ნაკლებად ზუსტი პროგნოზირება. შესაბამისად, შეუძლებელი იყო საგარეო-პოლიტიკური კურსის განსაზღვრა და საიმედო მოკავშირის პოვნა. კავკასიის რეგიონში დამკვიდრებისთვის მაშინ რუსეთის გარდა, იბრძოდა თურქეთიც. ირანი ამ დროს საკმაოდ დასუსტებული იყო, მაგრამ საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის პრობლემების შექმნა მასაც შეეძლო. მსოფლიო ომის პირობებში ევროპის ქვეყნები რუსეთსა და თურქეთს შორის კავკასიისთვის დაპირისპირებაში წონასწორობის გარანტიად ვერ გამოდგებოდნენ. პირიქით, ანტანტის სახელმწიფოები პირდაპირ აცხადებდნენ, რომ სცნობდნენ მთლიან და განუყოფელ რუსეთს, იმპერიაში შემავალ ცალკეულ ერებს კი რუსეთის ნაწილებად განიხილავდნენ. მეორე მხრივ, ამ წონასწორობის დარღვევის არცერთი ვარიანტი საქართველოს ხელს არ აძლევდა. რუსეთის წასვლა ამიერკავკასიიდან აქ თურქეთის უცილობელ გაბატონებას მოასწავებდა, თურქეთის პოზიციების შესუსტება კი რუსეთს გაუხსნიდა ხელ-ფეხს აქტიური მოქმედებებისთვის.

ასეთ რთულ სამხედრო-პოლიტიკურ ვითარებაში ქართველი პოლიტიკოსები რადიკალური პოლიტიკური კურსის დაფიქსირებას ერიდებოდნენ, რათა სიტუაციის შეცვლის შემთხვევაში მისი კორექტირების საშუალება ჰქონოდათ.

და მაინც, საქართველოს პირველმა ეროვნულმა ყრილობამ (1917 წ. 19-24 ნოემბერი) სრულიად მკაფიოდ განსაზღვრა ქვეყ-

ნის საგარეო-პოლიტიკური ორიენტაცია. ყრილობამ დაადასტურა, რომ ქართულმა დემოკრატამ „დღიდან თავისი არსებობისა, თავისი სეგუელი მჭიდროდ დაუკავშირა რუსეთის დემოკრატისა ...“ ამასთან, მთავარმა მომხსენებელმა - ნოე ჟორდანიამ აღნიშნა, რომ „თუ რუსეთში ვერ მოხერხდა ახლო მომავალში დამფუძნებელი კრების მოწვევა, ჩვენ იძულებული ვიქნებით მოვაწყოთ ადგილობრივი დამფუძნებელი კრება და ჩვენს თავს მივცეთ კონსტიტუცია ... უნდა მოვითხოვოთ, რომ საქართველოს მიენიჭოს სრული შინაური თვითმმართველობა...“ (გაზ. „ერთობა“, 1917 წ. 23 ნოემბერი).

ნოე ჟორდანიას მოხსენებას კამათი არ გამოუწვევია. ბოლშევიკი ფილიპე მახარაძის გარდა, მას ყველა პარტიის წარმომადგენელი შეუერთდა. სოციალ-ფედერალისტების სახელით ყრილობაზე გამოსულმა გ. რცხილაძემ მოიწონა ჟორდანიას მიერ წამოყენებული ეროვნულ ძალთა საერთო ნიადაგზე დგომის იდეა. სოციალისტ-რევოლუციონერმა გ. ნათაძემ აღნიშნა, რომ მისი პარტია საჭიროდ არ მიიჩნევს მოხსენებისთვის რაიმეს დამატებას და მთლიანად იწონებს მასში ჩამოყალიბებულ დებულებებს. ჟორდანიას სიტყვა გვეერთიანებს ყველას. ეს არ ნიშნავს, რომ ჩვენ შორის არ არსებობს უთანხმოება, მაგრამ ამჟამად სავსებით ვეთანხმებით მოხსენებას და არ გამოვდივართ სეპარატისტული განცხადებითო, - აღნიშნა ეროვნულ-დემოკრატიკა გ. გვაზავამ.

რატომ არ აყენებდნენ ქართული ეროვნული პარტიები ქვეყნის სრული პოლიტიკური დამოუკიდებლობის მოთხოვნას?

ქართველი პოლიტიკოსები ამ კითხვას სავსებით კონკრეტულად პასუხობდნენ: დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემთხვევაში თურქეთი მიიტაცებს ქართულ მიწებს. ამიტომ გარკვეული დროით ჩვენ უნდა შევურიგდეთ სუვერენიტეტის შეზღუდვას და ამ გზით შევინარჩუნოთ ტერიტორიული მთლიანობა. ხელსაყრელ დროს სუვერენიტეტის აღდგენას ჩვენ კიდევ შევძლებთ, დაკარგული ტერიტორიების დაბრუნება კი ძალზე პრობლემური იქნება.

ქართველ პოლიტიკოსთა ასეთი პოზიცია მათ წინდახედულობაზე მეტყველებს. ისინი ქართულ საქმეს ისე აკეთებდნენ, რომ მთელი რუსული პოლიტიკური სპექტრის თუ არა, მისი დიდი ნაწილის კეთილგანწყობას ინარჩუნებდნენ. დამახასიათებელია, ამ მხრივ, 1917 წლის სექტემბერში პეტროგრადში გამართული რუსეთის დემოკრატიული ძალების თათბირზე

ქართველ მხედართა კავშირის სახელით გამოსული ვ. მაჩაბელის სიტყვა: „თუ ჩვენ, ქართველებმა, დღემდე არავითარი ეროვნული მოთხოვნა არ წარვუდგინეთ რუსეთის დემოკრატიულ მთავრობას, ეს იმიტომ კი არა, რომ ჩვენ ეროვნული თვითშეგნება არა გვაქვს, ან კიდევ ძალა არ შეგვწევს განვახორციელოთ ჩვენი ეროვნული იდეალი, არა - ჩვენ ერთი გვაქვს და მეორეც. მაგრამ, ჩვენ ვფიქრობთ, რომ იმ დროს, როცა სახელმწიფო და რევოლუცია ასეთ აუტანელ მდგომარეობაში იმყოფება, არ შეიძლება გავართულოთ ისედაც უკვე გართულებული საერთო საქმე“ (გაზ. „ალიონი“, 1917 წ. 5 ოქტომბერი).

ქართველი პოლიტიკოსის ამ სიტყვების შემდეგ მთელი დარბაზი ფეხზე წამოდგა და ოვაცია გაუმართა ორატორს.

სამწუხაროდ, ასეთივე მაღალი პოლიტიკური ინტელექტი, დიპლომატიური მოქნილობა და გამჭრიახობა ვერ გამოიჩინეს მე-20 საუკუნის 80-90-იანი წლების ქართველმა პოლიტიკოსებმა. საბჭოთა იმპერიის ნგრევის ეტაპზე ქართულ პოლიტიკურ სპექტრში იმძლავრა რადიკალიზმმა, ერთგვარმა მამლაცინწობამ, რაც პოლიტიკური ინტელექტისა და გამოცდილების არქონის შედეგი გახლდათ. ეს ლოგიკურიც იყო: მე-20 საუკუნის დასაწყისის ქართველ პოლიტიკოსთა დიდ ნაწილს კლასიკური საუნივერსიტეტო განათლება ევროპის უმაღლეს სასწავლებლებში ჰქონდა მიღებული, მაშინ, როდესაც ეროვნული იდეით შეპყრობილ 80-იანი წლების ქართულ პოლიტიკურ ელიტას, სკოლის მერხიდანვე დისიდენტურ მოძრაობაში ყოფნის გამო, ნორმალური საშუალო განათლებაც კი არ გააჩნდა.

მე-20 საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოს ქართული სახელმწიფოს ინტერესები, ისევე, როგორც 1917 წელს, ტერიტორიული მთლიანობის შენარჩუნებისთვის სუვერენიტეტის რაღაც ნაწილზე დროებით უარის თქმას მოითხოვდა. 1988 წელს მაშინ უკვე მსცოვან პოეტს - კოლაუ ნადირაძეს ჟურნალისტმა ასეთი შეკითხვა დაუსვა: როგორ უნდა მოვიქცეთ ქართველები შექმნილ ვითარებაში? პოეტის პასუხი განსაცვიფრებელი იყო: არ დამიჯერებთ, მაგრამ მაინც გეტყვით: იმპერია ინგრევა. ახლა ჩვენ უნდა დაგვწვეთ და გავინაბოთ. იმპერიის დანგრევის შემდეგ კი წამოვდგეთ, მტვერი ჩამოვიბერტყოთ და ჩვენი საქმის კეთებას შევუდგეთ.

აი, ის ფორმულა, რომელიც მაშინ რუსეთთან კონფრონტაციას აგვაცილებდა. სამწუხაროდ, ქართულ ეროვნულ მო-

ძრობაში, ერთი მხრივ, დაბალი პოლიტიკური ინტელექტის, მეორე მხრივ კი ზღვარსგადასული ამბიციების გამო, ამისთვის მზაობა არ არსებობდა.

მოსალოდნელ რეალურ საფრთხეთა გაუთვალისწინებლობას, წინდაუხედავ ბაქი-ბუქს ლოგიკური შედეგი მოჰყვა: საქართველო რუსეთის მიერ თავსმობევეულ შიგა კონფლიქტებში ჩაიბიძრა. რუსეთმა აქტიური მონაწილეობა მიიღო გამსახურდიას ხელისუფლების დამხობაში, შემდეგ კი ყველაფერი იღონა თავის მიერვე პროვოცირებულ ქართულ-აფხაზურ დაპირისპირებაში საქართველოს დასამარცხებლად.

1994 წელს ხელი მოეწერა რუსეთ-საქართველოს ხელშეკრულებას, რომლის რატიფიცირება საქართველოს პარლამენტმა მალევე მოახდინა. რუსეთმა რატიფიკაციისგან თავი შეიკავა. ეს ფაქტი ნათლად მოწმობდა: დსთ-ში საქართველოს შესვლის (თუ შეთრების) შემდეგაც კი რუსეთი აღარ ენდობოდა ჩვენს ქვეყანას და უკვე საბოლოოდ ჰქონდა გადაწყვეტილი მისი დანაწევრება. სწორედ ამიტომ არ სურდა მას საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრების დამადასტურებელი ხელშეკრულების რატიფიკაციით თავის შეზღუდვა.

1997 წელს რუსეთის მაშინდელმა საგარეო საქმეთა მინისტრმა ევგენი პრიმაკოვმა ე. წ. „ქართულ-აფხაზური საერთო სახელმწიფოს“ იდეა წამოაყენა. ამ გაერთიანების ორივე სუბიექტს რჩებოდა საერთო სახელმწიფოდან გასვლის უფლება. ეს იყო არცთუ ნიჭიერად დაგებულნი ხაფანგი ქართული სახელმწიფოს დასაშლელად.

1998 წლის მაისში (19-26) ქართულმა მხარემ სცადა პარტიზანული ძალებით გალის გათავისუფლება. მოგვიანებით ქართველი პარტიზანები და სამხედროები საუბრობდნენ ფარულ გარიგებაზე რუსეთის არმიის ოფიცრებთან, რომლებიც, თითქოს, დიდი ფულის სანაცვლოდ არ უნდა ჩარეულიყვნენ კონფლიქტში. ამ წამოწყებას თავიდანვე ავანტიურის სუნი ასდიოდა და ის ასევე დამთავრდა კიდევ. საქართველოს რეგულარული ჯარი პარტიზანებს ვერ დაეხმარა. გალი კიდევ ერთხელ დაიკარგა. აფხაზებმა გადაწყვეს ორიათასამდე სახლი, ბრძოლაში დაიღუპა 190 პარტიზანი და მშვიდობიანი მცხოვრები, გალიდან დევნილთა რაოდენობამ 50 ათასი კაცი შეადგინა.

იმავე წელს საქართველოს პარლამენტის წევრთა ერთი ჯგუფი მოსკოვს ეწვია. თავის რუს კოლეგებს მათ საკითხი შემდეგნაირად დაუსვეს: ქართულ მხარეს რუსეთისგან სურს

ორი რამ: რუსეთმა ხელი არ შეგვიშალოს ჩვენი შიგა კონფლიქტების დარეგულირებაში და რუსეთის თავდაცვის სამინისტრომ საბჭოთა კავშირის შეიარაღებიდან გადმოგვცეს ჩვენი წილი იარაღი. სანაცვლოდ ქართული მხარე მზადაა შეასრულოს რუსული მხარის ყველა მოთხოვნა, გარდა ისეთი მოთხოვნებისა, რომლებიც საფრთხეს შეუქმნის ჩვენს სუვერენიტეტს და ტერიტორიულ მთლიანობას. გიორგი ბარამიძე, რომელიც ამ ამბავს ღია ეთერში ყვებოდა, გაოცებას ვერ მალავდა იმის გამო, რომ ქართულმა დელეგაციამ რუსი კოლეგებისგან კონკრეტული პასუხი ვერ მიიღო.

საქართველოსადმი რუსეთის დამოკიდებულებამ განსაკუთრებული აგრესიული ხასიათი შეიძინა 1999 წლიდან, როდესაც, ერთი მხრივ, რუსეთის ხელმძღვანელობაში მომხდარი ცვლილებების შედეგად განმტკიცდა სახელისუფლებო ვერტიკალი, მეორე მხრივ კი საქართველოს სოციალ-ეკონომიკურ ცხოვრებაში მომხდარმა სასიკეთო ძვრებმა ქართულ სახელმწიფოს საშუალება მისცა ნათლად გამოეკვეთა ევროატლანტიკური კურსი. საქართველოს ტერიტორიების მცოცავი ანექსიის რუსული პოლიტიკა ახალ ფაზაში შევიდა.

იმავე წელს რუსეთმა საქართველოს თავის ტერიტორიაზე ჩეჩნეთის მიმართულებით ჯარის გატარება მოსთხოვა. საქართველოს უარის შემდეგ კი რამდენჯერმე დაბომბა პანკისის ხეობა.

2000 წელს რუსეთმა სავიზო რეჟიმი დაუდგინა საქართველოს, თუმცა, აფხაზეთისა და ცხინვალის მიმართ გამარტივებული წესი შემოიღო.

2001-2002 წლებში გაეროს და ეუთოს ეგიდით აქტიურად მიმდინარეობდა ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური კონფლიქტების მოგვარების გზების ძიება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის ფარგლებში (ბოდენის გეგმა), თუმცა, სეპარატისტები და რუსეთი სისტემატურად ბლოკავდნენ ამ ინიციატივებს.

2002 წელს რუსეთმა დაიწყო თავისი პასპორტები დარიგება საქართველოს სეპარატისტულ რეგიონებში.

2004 წლის 7 ივლისს ოსმა სეპარატისტებმა დაატყვევეს, განაიარაღეს და დაამცირეს სოფელ ვანათში შესული ქართველი პოლიციელები. ისინი აიძულეს დაეჩოქათ. ეს მძიმე კადრები ბევრჯერ გადაიცა ტელევიზიით.

ორი დღის შემდეგ (9 ივლისს) ირანიდან დაბრუნებული სააკაშვილი თათბირზე კატეგორიულად მოითხოვდა საქართველოს მთელი შეიარაღებული ძალების დაძვრას ცხინვალზე. თათბირის მონაწილეებმა მაშინ მოახერხეს პრეზიდენტის დარწმუნება, რომ ეს ნაბიჯი საბედისწერო იქნებოდა ქვეყნისთვისაც და მისი პრეზიდენტობისთვისაც (მამრამე, 2012: 33).

2006 წელს რუსეთმა აკრძალა ქართული პროდუქციის რუსულ ბაზარზე შეტანა. დაწესდა სატრანსპორტო ბლოკადაც. ამავე პერიოდიდან დაიწყო რუსეთის სპეცსამსახურების გააქტიურება საქართველოს ტერიტორიაზე. სექტემბერ-ოქტომბერში ამას საქართველომ რუსეთის ჯაშუშების დაკავებით და ექსტრადაციით უპასუხა. საქართველოს მაშინდელმა ხელისუფლებამ ეს მისთვის ჩვეული არადიპლომატიურობით და დემონსტრაციულობით გააკეთა. პუტინმა ეს რუსეთიდან ქართველი მოქალაქეების დეპორტაციის საბაზად გამოიყენა.

იმავე წელს პუტინმა სააკაშვილს პირდაპირ უთხრა, რომ საქართველოში ის „ჩრდილოეთ კვიპროსს“ შექმნიდა. ცოტა მოგვიანებით მან იგივე გაიმეორა გაეროს გენერალურ მდივანთან საუბრის დროსაც.

ამავე პერიოდიდან იმატა სეპარატისტული რეჟიმების აგრესიულობამ და რუსული სამხედრო შენაერთების აქტივობამ ჩვენს საზღვრებთან. რუსულმა თვითმფრინავებმა დაბომბეს კოდორის ხეობა, რამდენიმე რაკეტა ჩამოაგდეს სოფელ წითელუბანშიც.

სულ უფრო და უფრო აშკარად იკვეთებოდა, რომ რუსეთი კონფლიქტების დამრეგულირებელი კი არა - კონფლიქტების მხარეა.

2008 წლის 17 თებერვალს ევროპის წამყვანმა სახელმწიფოებმა და აშშ-მ კოსოვოს დამოუკიდებლობა სცნეს. ამით მათ სერიოზული დარტყმის ქვეშ დააყენეს საქართველო. არავისთვის საიდუმლო არ იყო, რომ რუსეთი ამ ფაქტს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის ხელყოფისთვის გამოიყენებდა. ჯერ კიდევ 2006 წლის 4 ოქტომბერს ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის ყოფილი გენერალური მდივანი ჰავეიერ სოლანა ევროპარლამენტის საგარეო საქმეთა კომიტეტის სხდომაზე აღნიშნავდა, რომ კოსოვომ შესაძლოა პრეცედენტი შექმნას და უარყოფითი შედეგები მოუტანოს საქართველოს. „ჩვენ ხაფანგში ვექცევით... პრეზიდენტი სააკაშვილი ხაფანგშია მოქცეული. ყველა ჩვენგანი ორმაგი მექანიზმის მსხვერ-

პლი ვხდებით, რომელმაც, შესაძლოა, კარგი შედეგები მოუტანოს ერთს, მაგრამ არა - მეორეს. ეს ვერ იქნება სიტუაცია, სადაც ორივე მხარე იმარჯვებს - თუმცა ჩვენ უნდა შევძლოთ მოვებნოთ და ვიპოვოთ ისეთი სიტუაცია, სადაც ორივე მხარე გაიმარჯვებს, მაგრამ ეს ადვილი არ იქნება“ (მამრადე, 2012: 88).

დასავლეთის მიერ კოსოვოს დამოუკიდებლობის აღიარებიდან ხუთი დღის შემდეგ პუტინი და სააკაშვილი ერთმანეთს დსთ-ს სამიტზე შეხვდნენ. პუტინმა სააკაშვილს უთხრა: არ მესმის, რატომ წამოიწყო ამერიკამ ევროპის ისლამიზაციის კამპანია. მას შემდეგ, რაც ალბანელებმა თავისას მიადვიეს, მეტსაც მოინდომებენ და ახლა მაკედონიასაც მისდგებიან. ხომ გესმით, რომ კოსოვოს შემდეგ დასავლეთს უპასუხოდ ვერ დავტოვებთ, მართალია ვწუხვარ, მაგრამ თქვენც ამ პასუხის ნაწილად მოიაზრებითო.

სააკაშვილმა უპასუხა, რომ არ ესმოდა რა კავშირი ჰქონდა საქართველოში არსებულ ვითარებას კოსოვოსთან. მან ისიც თქვა, რომ თუ ჩრდილო კავკასიელები დღეს მხარს აფხაზებს და ოსებს უჭერენ, ეს იმიტომ, რომ თვითონაც დამოუკიდებლობა სურთ, ოღონდ რუსეთისგანო. პუტინმა მშვიდად მოუსმინა სააკაშვილს, შემდეგ კი ასეთივე სიმშვიდით უპასუხა, რომ ჩრდილო კავკასიელების პრობლემა არ აღეგუებდა. მაგათ როგორმე მოუვებითო, - თქვა და ცერა თითის ყელში გამოსმით მიანიშნა, თუ როგორ გადაწყვეტდა ამ პრობლემას.

სააკაშვილმა პუტინის დაყოლიება სცადა: საქართველო თქვენთვის საუკეთესო მეზობლად შეიძლება იქცეს. დავსხდეთ და ერთად ვიფიქროთ ერთმანეთის სუვერენიტეტის და ტერიტორიული მთლიანობის პატივისცემაზე, სასიცოცხლო სტრატეგიული ინტერესების გათვალისწინებაზე, იმ საკითხთა ჩათვლით, რაც თქვენ ასე გააზოტებთო, - უთხრა.

ეს იყო აშკარა მინიშნება, რომ ყველაფერზე შეიძლებოდა მორიგება, მათ შორის, თბილისის ნატოსკენ სწრაფვაზეც, თუკი მოსკოვი საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის მოგვარების ნებას გამოიჩინდა. პუტინმა შემოთავაზებისგან თავი შორს დაიჭირა და არც სააკაშვილის მინიშნებაზე მოუხდენია რეაგირება. „მე აქ რაღაც დათმობების სანაცვლოდ მიწებს ვერ ჩამოვარიგებ...“, - იყო მისი პასუხი. პუტინმა საკმაოდ არაორაზროვნად განუცხადა ქართულ დელეგაციას (შეხვედრას მაშინდელი საგარეო საქმეთა მინისტრი დავით ბაქრაძე და მისი მოადგილე გრიგოლ ვაშაძეც ესწრებოდნენ), რომ შე-

საძლებელია საქართველოსთან ფრენების განახლება, დაფიქრებიან იმაზეც, რომ რუსულ ბაზარზე კვლავ დაბრუნდეს ქართული ღვინო, მაგრამ, რაც შეეხება სადაო ტერიტორიებს - სამხრეთ ოსეთსა და აფხაზეთს, ჩვენ მათთან დაკავშირებით პასუხს გაგცემთ არა თქვენ, არამედ დასავლეთს, შეერთებულ შტატებსა და ნატოს კოსოვოს ჭრილში. თქვენ არ უნდა ინერვიულოთ. ეს თქვენ არ უნდა გაშფოთებდეთ. ის, რის გაკეთებასაც ჩვენ ვაპირებთ, არ იქნება თქვენს წინააღმდეგ მომართული. ეს იქნება ჩვენი რეაქცია დასავლეთის მოქმედებაზე.

ამ თემას რომ ეხება, რონალდ ასმუსი აღნიშნავს, რომ სააკაშილის პირით პუტინმა საჯაროდ შეუთვალა დასავლეთს - კოსოვოს აღიარება ბუმერანგივით შემოვიტრიალდებათო.

სანტ-პეტერბურგიდან თბილისისკენ მომავალმა სააკაშილმა დავით ბაქრაძეს შთაბეჭდილების შესახებ ჰკითხა. ომის სუნი მცემსო, - მიუგო ბაქრაძემ (ასმუსი, 2010: 116-117).

ცხადზე ცხადი იყო, რომ რუსეთი კოსოვოს მოვლენებზე დასავლეთისთვის პასუხის გაცემას საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების აღიარებით აპირებდა. სააკაშილი კარგად აცნობიერებდა ამ საფრთხეს და ამის შესახებ არაერთხელ აფრთხილებდა კიდევ დასავლეთის პოლიტიკურ მოღვაწეებს, თუმცა, მას პასუხად მუდმივად არწმუნებდნენ - მოსკოვი მხოლოდ იმუქრება და კოსოვოს პრეცედენტი საქართველოსთვის არანაირ ნეგატიურ შედეგს არ გამოიღებსო. მოვლენების განვითარებამ ცხადყო, რომ ევროპელი და ამერიკელი პოლიტიკოსების გათვლები მცდარი იყო. რუსეთის ხელმძღვანელობას მტკიცედ ჰქონდა გადაწყვეტილი რეაგირების გარეშე არ დაეტოვებინა დასავლეთის ეს ნაბიჯი. აშშ-სა და ევროპისთვის სამაგიეროს გადახდა კი, კრემლის აზრით, საქართველოს დასჯით ყველაზე უკეთ შეიძლებოდა. პოლიტიკური გადაწყვეტილება მიღებული იყო, რჩებოდა მხოლოდ მისი ტექნიკური განხორციელება. ამ საქმეში კი რუსეთის სახელმწიფოს უზარმაზარი გამოცდილება გააჩნდა. 1783 წლის გეორგიევსკის ტრაქტატის შემდეგ რუსეთმა ყველაფერი იღონა საქართველოს საბოლოოდ დასუსტებისთვის, მოთმინებით დაელოდა ქართლ-კახეთის უკანასკნელი მეფის გარდაცვალებას, შემდეგ ქართლის დიდებულებს, ზოგს მუქარით, ზოგს დაყვავებით და შეპირებებით რუსეთის ქვეშევრდომობაზე მოაწერინა ხელი, ქართლ-კახეთის სამეფოს რუსეთის შემადგენლობაში შესვლის მანიფესტში კი ჩაწერა, რომ ამ ნაბიჯს პატარა ერთ-

მორწმუნე ხალხის სიბრაღულით, მის გადასარჩენად დგამდა. საქართველოს ხელმეორე ოკუპაციაც „აჯანყებული ქართველი ხალხის“ დახმარების სახელით მოხდა. ცხადია, რუსეთი ახლაც შეეცდებოდა „ქართველი შოვინისტებისგან“ დაჩაგრული მცირერიცხოვანი აფხაზი და ოსი ხალხების მფარველის მანტია მოერგო. თუმცა, ამჯერად ეს საკმარისი არ იქნებოდა. საჭირო იყო საერთაშორისო თანამეგობრობის თვალში საქართველოს პირსისხლიან აგრესორად, ომის გამჩაღებლად წარმოჩენა, რის შემდეგაც რუსეთის, როგორც მშვიდობისმყოფლის დრო დადგებოდა. პირველი ამოცანა - აფხაზი და ოსი ხალხების მხარდაჭერა - რუსეთს გარანტირებული ჰქონდა. შედარებით რთული იყო მეორე ამოცანა - საქართველოს აგრესორად წარმოჩენა. თუმცა, რუსეთისთვის არც ამ ამოცანის გადაწყვეტა წარმოადგენდა პრობლემას. 1992 წელს რუსეთმა მოახერხა და გაცილებით გამოცდილი, გაწონასწორებული და წინდახედული პოლიტიკოსი - შევარდნაძე აცდუნა - აიძულა ის ჯარი შეეყვანა აფხაზეთში, მით უმეტეს არ გაუჭირდებოდა მას გაუწონასწორებელი, წინდაუხედავი და არცთუ ისე შორსმჭვრეტელი სააკაშვილის გაბრიყვება.

რუსეთი აუქჩარებლად, ნაბიჯ-ნაბიჯ მიყვებოდა თავის გეგმას: 4 მარტს სამხრეთ ოსეთის პარლამენტმა თხოვნით მიმართა რუსეთს, ეცნო მისი დამოუკიდებლობა. სამი დღის შემდეგ იგივე გააკეთა აფხაზეთის პარლამენტმაც. 6 მარტს რუსეთის ფედერაციის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ განაცხადა, რომ რუსეთი „გარემოებათა შეცვლის გამო“ აღარ თვლის თავს ვალდებულად დაიცვას დსთ-ს ქვეყნების სახელმწიფოთა მეთაურების 1996 წლის 19 იანვრის გადაწყვეტილება აფხაზეთთან სავაჭრო-ეკონომიკური, ფინანსური, სატრანსპორტო და სხვა კავშირების აკრძალვის შესახებ. 13 მარტს რუსეთის დუმამ დახურულ სხდომაზე განიხილა აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობის აღიარების თხოვნა. 21 მარტს დუმის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება ამ თხოვნისთვის მსგავსლობის მიცემას ითვალისწინებდა. 14 აპრილს „ნეზავისიმია გაზეტამ“ გამოაქვეყნა მარინა პერეგოვკინას სტატია სათაურით: „მოსკოვი ნატოს აფხაზეთით უპასუხებს“, რომელშიც ავტორს მოჰყავს რუსი დიპლომატის სიტყვები: „მოსკოვმა ორ შემთხვევაში უნდა სცნოს აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობა: თუკი საქართველო მართლა შეეცდება ნატოში გაწევრიანებას და - ომის შემთხვევაში“.

2008 წლის მაისში რუსეთის შეიარაღებული ძალების გენშტაბის უფროსმა იური ბალუევსკიმ ნატო-რუსეთის თანამშრომლობის ფარგლებში მოსკოვში გამართულ მორიგ კონსულტაციებზე ჩასულ ნატოელ კოლეგებს სალდაფონური პირდაპირობით უთხრა - ამ ზაფხულს საქართველოში შეიძლება ომი ატყდეს, ამიტომ გირჩევთ იქ დაგეგმილი ნატო-საქართველოს ერთობლივი წვრთნები გადადოთ. ნატოს წარმომადგენლებმა მაშინ ეს ჩვეულებრივ რუსულ აგეიობას და საქართველოს დაშანტაჟების მორიგ მცდელობას მიაწერეს, თუმცა შემდგომმა მოვლენებმა ცხადყვეს, რომ რუსი გენერალი არ ხუმრობდა.

ავგისტოს ომის შემდეგ იგივე ბალუევსკიმ აღიარა, რომ ჯერ კიდევ 2005 წლის ბოლოს თუ 2006 წლის დასაწყისში რუსეთის შეიარაღებული ძალების გენშტაბში შემუშავდა საქართველოსთან ომის გეგმა, რომლის თანაავტორი იყო ვლადიმერ პუტინი. ეს უკანასკნელი არა მხოლოდ მოხსენების მოსმენით და კითხვების დასმით შემოიფარგლებოდა, არამედ სახავდა ამოცანებს, უდრმავებოდა დეტალებს და ა. შ. გეგმა ჯერ პუტინმა, შემდეგ კი ხელმეორედ მედვედევმაც დაამტკიცა.

მართალია, საქართველოსთან ომის ამ გეგმას ბალუევსკი „აგრესიის მოგერიების სისტემას“ და საქართველოს აგრესიაზე „ადეკვატურ ზომებს“ უწოდებს, მაგრამ იქვე საუბრობს მისი პრაქტიკული რეალიზაციის კონკრეტულ ვადებზე - 2008 წლის ივლის-სექტემბერზე. ვადის განსაზღვრაში გადამწყვეტ როლს პეკინის ოლიმპიადა ასრულებდა. რა გამოდის? ან რუსეთის გენშტაბს სამი წლით ადრე სცოდნია საქართველოს მხრივ აგრესიის განხორციელების ზუსტი თარიღი, რაც სრული ნონსენსია, ან რუსეთმა თვითონვე დაგეგმა აგრესია საქართველოს მიმართ მისთვის ხელსაყრელ დროს, რომლის აუცილებელ ელემენტს საქართველოს მხრივ აგრესიის ფარსის გათამაშება წარმოადგენდა (ასმუსი, 2010: 164).

მოგვიანებით ასეთი გეგმის არსებობის შესახებ დიად ისაუბრეს პუტინმა და მედვედევმაც.

2008 წლის ივნისის შუა რიცხვებში დამოუკიდებელმა რუსმა სამხედრო ექსპერტმა პაველ ფელგენგაუერმა განაცხადა, რომ კრემლმა და გენშტაბმა მიიღეს გადაწყვეტილება განხორციელებინათ სამხედრო ოპერაციები აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში. ფელგენგაუერის აზრით, ეს მოხდებოდა არაუგვიანეს ავგისტოს მეორე ნახევრისა, ამ რეგიონებში კავკასიის

ქედზე სეზონური კლიმატური ცვლილებების გათვალისწინებით.

2008 წლის ივლისში იალტაში გამართულ საერთაშორისო კონფერენციაზე ერთმანეთს რონალდ ასმუსი და გერმანელი ევროპარლამენტარი ელმარ ბროკი შეხვდნენ. ამ უკანასკნელმა ასმუსს ასეთი რამ უთხრა: ამაწინათ ევროკავშირში რუსეთის ელჩს - ვლადიმერ ჩიჟოვს შეეხვები და გუთხარი, რომ სექტემბერში საქართველოში ჩასვლას ვგეგმავდი. რუსმა დიპლომატმა ჩაიღიმა და მითხრა: ეგებ უფრო ადრე ჩასულიყავით, ვაითუ სექტემბერი გვიან იყოს.

რაოდენ საოცარიც არ უნდა იყოს, არა თავდაცვითი, არამედ შეტევითი ომისთვის ემზადებოდა ქართული მხარეც.

საქართველოს ხელისუფლების სათავეში მოსულ პოლიტიკურად უმწიფარ ახალგაზრდებში ძალზე ძლიერი იყო სასურველის სინამდვილედ გასაღების განწყობა. აჭარაში მიღწეული წარმატების შემდეგ სააკაშვილს და მის გარემოცვას გაუჩნდათ ილუზია, რომ ასეთივე გზით შეძლებდნენ ცხინვალის რეგიონისა და აფხაზეთის დაბრუნებასაც. საქართველოს ხელისუფლებაში ფიქრობდნენ, რომ რუსეთი იმდენად დასუსტებული და დაუძღურებელია, მას საქართველოს ენერგიულ ქმედებებზე ადეკვატური პასუხის თავიც კი აღარ აქვს. ამ განწყობას ნათლად ასახავს ვანო მერაბიშვილის ინტერვიუ, რომელიც მან 2006 წლის 29 სექტემბერს მისცა „რუსთავი-2“-ის ჟურნალისტს: „არასოდეს ყოფილა რუსეთი ისეთი დაუცველი და სუსტი, როგორც დღეს არის. ახლა ის არის ძალიან დაბნეული, არაადეკვატურ, სპონტანურ ნაბიჯებს დგამს... ისინი იმდენად დაბნეულები არიან, რომ დიპლომატების ოჯახების 100-დე წევრის გასაყვანად 800 კაცზე გათვლილი თვითმფრინავები შეუკეთეს ... დღეს მთელმა მსოფლიომ დაინახა, რომ რუსეთი არის ჩვეულებრივი უსუსური ქვეყანა და მითი მისი დახვეწვის სამსახურების ყოვლისშემძლეობის შესახებ ჩაბარდა ისტორიას. რა თქმა უნდა, რუსეთისთვის განსაკუთრებით მტკივნეული არის ის, რომ ასეთი დარტყმა მას მიაყენა საქართველომ (საუბარია რუსეთის 4 ჯაშუშის დაკავებაზე. - უ. ბ.). ამიტომ მაინც ველი, რომ რუსეთი ვერავითარ სერიოზულ პროვოკაციაზე ვერ წამოვა და თუ ასეთ ნაბიჯს გადადგამს, პირველ ყოვლისა, რუსული მხარე დაზარალებულა“ (მამრაძე, 2012: 64-65).

სასურველის სინამდვილედ გასაღების განწყობას საქართველოში ჭეშმარიტად ეროვნული უბედურების მასშტაბები შესძინა სააკაშვილის პიროვნულმა თვისებებმა - სულსწრაფობამ, პოპულიზმმა, მეტად სერიოზული გადაწყვეტილებების დაუფიქრებლად და მეგობართა ვიწრო წრეში ან, სულაც, ერთპიროვნულად მიღებამ და ა. შ. საქართველოს პრეზიდენტი სერიოზულად ფიქრობდა, რომ ბოსნიაში ომის დროს ზაგრების მიერ განხორციელებული წარმატებული ოპერაცია „გრიგალი“, რომლის შედეგადაც ხორვატიამ დაკარგული მიწები დაიბრუნა, ნატომ კი, დაინახა, რომ ახალი რეალობა კონფლიქტის დარეგულირებას უწყობდა ხელს და ეს არ გააპროტესტა, საქართველოსთვის მისაბაძი მაგალითი უნდა ყოფილიყო. „მსოფლიოს ფაქტის წინაშე დაყენება“ სააკაშვილის წარმოსახვით „დამბლადაცემული რუსეთის“ ფონზე, მისთვის იდეა-ფიქსად იქცა.

სწორედ სააკაშვილის ამგვარი განწყობის და, არა მხოლოდ პოპულიზმის, შედეგი იყო მისი განცხადებები იმის შესახებ, რომ მომავალი არჩევნების დროს საარჩევნო ყუთები ცხინვალშიც დაიდგმებოდა (2004 წლის 5 იანვრის საპრეზიდენტო არჩევნებამდე რამდენიმე დღით ადრე, სოფ. თამარაშენი); „სამხრეთ ოსეთში ვითარება აჭარის მსგავსად წარიმართება და ამას თავად ხალხი უმოკლეს პერიოდში გააკეთებს“ (2004 წლის ივნისის ბოლო, სტამბოლი); და სხვ. სწორედ ამგვარ განწყობას მოჰყვა იმავე წლის 17-19 აგვისტოს ავანტიურა - ცხინვალის რეგიონში ქართული სამხედრო შენაერთების შეჭრა, ქალაქის გარშემო მადლობების დაკავება და ცხინვალზე იერიშის სამზადისი. მაშინ სააკაშვილს ეყო გონიერება გაეცნობიერებინა, რომ რუსეთი მზად იყო კონფლიქტში ჩასართველად. ამიტომაც უპირობოდ გამოიყვანა კონფლიქტის ზონიდან სამხედრო შენაერთები, რითაც ქვეყანა კატასტროფას გადაურჩა.

საქართველოს ხელისუფლებას არც მომდევნო 2005-2006 და 2007 წლებში აუღია ხელი ოკუპირებული ტერიტორიების სამხედრო გზით დაბრუნების თავის გეგმებზე. რონალდ ასმუსი იხსენებს ოქრუაშვილთან დასავლელი ექსპერტების საუბრებს, რომლებსაც თავადაც ესწრებოდა. ოქრუაშვილი მაშინ ღია ტექსტით ეუბნებოდა მათ, რომ დასავლეთს ხელს აძლევს სტატუს-კვო სამხრეთ ოსეთში, საქართველოს მთავრობას კი - არა; და თუ დასავლეთი არ დაეხმარება საქართველოს ამ რე-

გიონზე კონტროლის აღდგენაში, მაშინ გაგებით უნდა მოეკიდოს იმას, რომ თბილისმა საკუთარი ძალებით გადაჭრას ეს პრობლემა (ასმუსი, 2010: 88). 2008 წლის სექტემბერში კი, აგვისტოს ომიდან ერთი თვის შემდეგ, ოქრუაშვილმა „როიტერთან“ ინტერვიუში განაცხადა, რომ „ჩვენი სტრატეგიული პრიორიტეტი აფხაზეთი იყო, მაგრამ 2005 წელს შევიმუშავეთ როგორც აფხაზეთის, ისე სამხრეთ ოსეთის დაბრუნების სამხედრო გეგმები. თავდაპირველი გეგმა ითვალისწინებდა სამხრეთ ოსეთში შეჭრის ორმაგ გეგმას, როკის გვირაბსა და ჯავახუე კონტროლის დამყარებას“ (ასმუსი, 2010: 88). 2007 წლის გაზაფხულზე გიგა ბოკერია დაჟინებით ითხოვდა ცხინვალში ჯარების შეყვანას. ის დარწმუნებული იყო, რომ რუსები ამ კონფლიქტში არ ჩაეროდნენ. ამ ფაქტს რომ იხსენებს, ბიძინა ივანიშვილი ვანო მერაბიშვილისადმი თავის საჯარო მიმართვაში (2011 წლის ოქტომბერი) წერს: „მე მაშინ შეეძელი ბოკერია დამერწმუნებინა, რომ არ შეიძლებოდა ამ ნაბიჯის გადადგმა... ორმოც წუთში ბოკერიას დაუშტკიცე, რომ რის გაკეთებასაც ის გეგმავდა, წმინდა წყლის ავანტიურა იყო“ (მამრამე, 2012: 117).

2006 წლის 17 ივლისს საქართველოს პარლამენტმა ერთხმად მიიღო დადგენილება საქართველოს კონფლიქტის ზონებში მყოფი რუსული სამშვიდობო ძალების გაყვანის თაობაზე. „რუსეთის ფედერაციის შეიარაღებული ძალების ქმედებები აფხაზეთსა და ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში წარმოადგენს ერთ-ერთ მთავარ ბარიერს კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარებისთვის“, (მამრამე, 2012: 52) - ნათქვამი იყო პარლამენტის დადგენილებაში.

2007 წლის 19 ივნისს ბაქოში გამართული სუამის ლიდერთა სამიტის შემდეგ სააკაშვილმა განაცხადა, რომ კოკოითის „დრო იწურება“ და უახლოეს თვეებში თბილისი დაიწყებდა მოლაპარაკებებს სამხრეთ ოსეთის დროებითი ადმინისტრაციის ხელმძღვანელთან - დიმიტრი სანაკოევთან საქართველოს შემადგენლობაში რეგიონის სტატუსის განსაზღვრის მიზნით. მისი თქმით, საქართველოს იურუსდიქციაში რეგიონის დაბრუნება „არის რამდენიმე თვის საკითხი. საქართველოს ყველა რესურსი გააჩნია იმისთვის, რომ ეს საკითხი მშვიდობიანად, მაგრამ დროულად და ჩქარა მოაგვაროს“ (მამრამე, 2012: 99).

2007 წლის 28 ნოემბერს თბილისის მერიის შენობაში სააკაშვილი აფხაზეთიდან დევნილ მოსახლეობას შეხვდა. „თუ 5

იანვრის არჩევნები ნორმალურად ჩაივლის, შემდეგ ზამთარს უფრო თბილი კლიმატის პირობებში გავატარებთ: ჩვენ სახლებში დაგბრუნდებით. მე ამას გაირდებით და ამის გარანტიას გაძლევთ. არასოდეს აქამდე ასე კონკრეტული არაფერი მითქვამს. მინდა დაგპირდეთ, რომ უახლოეს მომავალში - მე ამის გაკეთებას ჩემი პრეზიდენტობის პირველ ვადაში ვაპირებდი, მაგრამ კარგად ცნობილი მიზეზების გამო, ჩემი ვადა შევამცირე - უახლოეს მომავალში ვგულისხმობ უახლოეს თვეებს, არ ვამბობ უახლოეს წლებს, ჩვენ საერთაშორისო თანამეგობრობასთან ერთად შევქმნით პირობებს თქვენი ღირსეული და უსაფრთხო დაბრუნებისთვის აფხაზეთში“ (მამრადე, 2012: 118), - განაცხადა მან შეხვედრაზე.

იმავე წლის 4 დეკემბერს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში სტუდენტების წინაშე გამოსვლისას სააკაშვილმა განაცხადა: „ცხინვალის რეჟიმი არის მოყანყალებული, როგორც ამოსაღები კბილი და მე დარწმუნებული ვარ, რომ 5 იანვრის არჩევნების კარგად ჩატარების შემთხვევაში, ეს არის მართლა კვირეები და არა თვეების საკითხი. ამაში აბსოლუტურად ვარ დარწმუნებული, ამაზე ზუსტი ინფორმაცია მაქვს... ამრიგად, საუბარია ძალიან მოკლე პერიოდზე. რუსებსაც წამოსცდათ რამდენჯერმე, რომ სამხრეთ ოსეთი აღარ აინტერესებთ. ეს მათ წამოსცდათ“ (მამრადე, 2012: 118).

ცხადია, საქართველოს უმაღლესი პირების ასეთი რევანშისტული განცხადებები ავიწროებდნენ დიალოგის წარმოების ჩარჩოებს, სპობდნენ ნდობის აღდგენისა და შერიგების შესაძლებლობებს. მოსკოვი ყურადღებით აკვირდებოდა სააკაშვილის განცხადებებს. „საქართველომ სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის საკითხების მოგვარების სამხედრო გზა აირჩია. ეს დანარჩენი პროვოკაციების წყაროა... საქართველოს ხელმძღვანელობის ქმედებებში ჩანს აშკარა ლოგიკა: პირველ რიგში, გააგდონ რუსი სამშვიდობოები, შემდეგ მოაგვარონ გაყინული კონფლიქტები აფხაზეთში და სამხრეთ ოსეთში სამხედრო გზით და ოფიციალურად მიმართონ ალიანსს წევრობისთვის“ (მამრადე, 2012: 64), - აცხადებდა რუსეთის თავდაცვის მინისტრი სერგეი ივანოვი. საქართველოს ხელისუფლების რევანშისტულ განწყობაზე ნათლად მეტყველებდა ქვეყნის თავდაცვის ხარჯების სწრაფი ზრდაც. 2007 წლისთვის ამ ხარჯებმა მილიარდ 300 მილიონს მიაღწია. ეს ქვეყნის ბიუჯეტის მეოთხედი იყო. რუსი სამხედრო ექსპერტები ამის შესახებ ბევრს

წერდნენ. თავის ოფიციალურ განცხადებებში ამაზე მიუთითებდა რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი სერგეი ლავროვი: „ის, რომ გარკვეული წრეები თბილისში ომისთვის ემზადებიან, ეჭვსაც არ იწვევს იმ შეიარაღების ოდენობის გათვალისწინებით, რომელსაც საქართველო ფარულად თუ ღიად ყიდულობს“ (მამრაძე, 2012: 111), - აღნიშნავდა ის.

რაც შეეხება სამხრეთ ოსეთის მიმართ ინტერესის დაკარგვაზე რუსების „წამოცდენებს“: რუსეთის უშიშროების სამსახურზე სააკაშვილისა და მისი გარემოცვის ამგვარი წარმოდგენები მხოლოდ მათ პოლიტიკურ უმწიფრობაზე და გულუბრყვილობაზე მეტყველებს. ყოფილი ავტონომიური ოლქის ტერიტორია რუსეთისთვის, სტრატეგიული თვალსაზრისით, ბევრად უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე აფხაზეთი. ეს ტერიტორია ხომ საქართველოს გულში გაყრილი ხანჯალივითაა - აქედან ქვეყნის დედაქალაქამდე სულ რაღაც ორმოციოდე კილომეტრია და მხოლოდ ხუთიოდე კილომეტრი ქვეყნის მთავარ მაგისტრალამდე! მაშასადამე, ვიდრე ამ ტერიტორიაზე მტრის ტანკები დგანან, მანამდე ქვეყნის უსაფრთხოებაზე ლაპარაკიც კი ზედმეტია.

მაშ, რატომ დაკარგავდა მის მიმართ ინტერესს რუსეთი? „წამოცდენები“ კი მოსკოვის მიერ სააკაშვილის ხაფანგში გასაბმელად წამოწყებული მრავალსვლიანი და კარგად დაგეგმილი თამაშის ნაწილი იყო, რომელიც ზუსტად ხვდებოდა მიზანში.

ამრიგად, სრულიად აშკარაა, რომ ომისთვის ემზადებოდა ორივე მხარე და ამისთვის მათ თავისი მიზეზები გააჩნდათ. რუსეთის მხრივ ომის უმთავრესი მიზეზი ამ ქვეყნის გეოპოლიტიკური ინტერესი იყო: ის ხედავდა, რომ საქართველოს დასავლეთისკენ ეჭირა თვალი და ამას ვერ ეგუებოდა. ერთი რუსი მაღალჩინოსნის თქმით, რუსეთის კონკრეტულ მიზნებს ამ ომში შეადგენდა: 1. სრული კონტროლის დამყარება სამხრეთ ოსეთში. საქართველოს მიერ კონტროლირებული ცალკეული კერების აღმოფხვრა და მათ გარშემო უსაფრთხოების კერების შექმნა; 2. აფხაზეთი ხელისუფლების დახმარება უპირატესად ქართველებით დასახლებული გალის რაიონის სრულიად გასაკონტროლებლად და ქართული ძალების გამოდევნა კოდორის ხეობიდან; 3. რუსეთის მიერ კონტროლირებადი უსაფრთხოების ზონის შექმნა აფხაზეთსა და დანარჩენ საქართველოს შორის საზღვრის დასავლეთ მხარეს - ზუგდიდის გარ-

შემო; 4. საქართველოს იძულება ძალის გამოყენებაზე უარის თქმის ოფიციალურ დოკუმენტზე ხელმოსაწერად; 5. სააკაშვილის დამცირება და საქართველოს შიგნით მისი მუდმივი წინების ქვეშ ყოლა, რათა საბოლოოდ მასაც მილოშვიჩის ბედი გაეზიარებინა; 6. საქართველოს ნატოში ოდესმე გაწევრიანების ყველა შესაძლებლობის მოსპობა (ასმუსი, 2010: 118).

ომისთვის, ოღონდ არა რუსეთთან, არამედ ოს და აფხაზ სეპარატისტებთან, ემზადებოდა ქართული მხარეც. სააკაშვილის გუნდი იმედოვნებდა, რომ ოკუპირებული ტერიტორიების დაბრუნებას ძლევამოსილი კავალერისტული მიხტომით, ბლიცკრიგის გზით მოახერხებდა. ამ მოსაზრებას მას შემდეგი მოტივები განუმტკიცებდა: 1. აჭარის პრობლემის უსისხლოდ გადაწყვეტა, რომლის დროსაც რუსეთი საქართველოს ცენტრალურ ხელისუფლებასა და მის რეგიონს შორის დაპირისპირებაში არ ჩაერია; 2. ბოსნიაში ომის დროს ზაგრების მიერ განხორციელებული ოპერაცია „გრიგალის“ წარმატება, რომლის შედეგადაც ხორვატიამ დაკარგული მიწები დაიბრუნა, ნატო კი, დაინახა, რომ ახალი რეალობა კონფლიქტის დარეგულირებას უწყობდა ხელს და ეს არ გააპროტესტა; 3. სააკაშვილისთვის იდეა-ფიქსად ქცეული „მსოფლიოს ფაქტის წინაშე დაყენება“; 4. სააკაშვილისა და მისი გუნდის რწმენა, რომ დასუსტებული და დამბლადაცემული რუსეთი საქართველოს ამ ნაბიჯზე ადეკვატურ რეაგირებას ვერ მოახერხებდა; 5. რუსეთის სახელისუფლებო ვერტიკალიდან განზრახ „გაჟონილი“ ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ რუსეთს „სამხრეთ ოსეთი აღარ აინტერესებდა“; 6. საქართველოს მაშინდელ ხელმძღვანელებს სწამდათ, რომ აშშ-ის ადმინისტრაციაში უკეთეს მოკავშირეს, ვიდრე ბუშის ადმინისტრაცია იყო, ვეღარ ეღირობოდნენ, ამიტომ ფიქრობდნენ, რომ გადამწყვეტ მოქმედებებზე გადასვლა ახლა სჯობდა; 7. 2008 წელს სააკაშვილის იდეას ბლიცკრიგის მოწყობის თაობაზე ერთი სერიოზული მოტივიც დაემატა: 2008 წლის ხუთი იანვრის არჩევნებში მან ხმების მხოლოდ 53 პროცენტი აიღო. მაშინ ქართულ საზოგადოებაში დადიოდა არცთუ უსაფუძვლო ხმები, რომ სინამდვილეში პირველ ტურში სააკაშვილმა ხმების 50 პროცენტი ვერ მოაგროვა. ეს კი ნიშნავდა, რომ უნდა გამართულიყო მეორე ტური, რომელშიც ოპოზიციის კანდიდატის - ლევან გაჩეჩილაძის გამარჯვება არავითარ ეჭვს არ იწვევდა. სააკაშვილი გრძნობდა, რომ ხალხის დიდ ნაწილში ნდობა დაკარგა და ამას მწვავედ

განიცდიდა. ხალხის სიყვარულის დასაბრუნებლად კი ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის თუნდაც ნაწილობრივ აღდგენა საუკეთესო გამოსავალი უნდა ყოფილიყო.

რა ვითარება იყო კონფლიქტის ზონაში უშუალოდ ომის წინ?

ივნისის შუა რიცხვებში გახშირდა თავდასხმები და ურთიერთსროლა, მათ შორის მძიმე არტილერიის გამოყენებით. იყვნენ დაჭრილები და დაღუპულები ორივე მხრიდან, ინგრეოდა სახლები. ეუთოს 4 აგვისტოს ანგარიშში ნათქვამია, რომ 1 აგვისტოს შემდეგ გამართული ბრძოლები ყველაზე სასტიკი იყო ბოლო 4 წლის განმავლობაში. 29 ივლისიდან 7 აგვისტომდე დაიჭრა 6 ქართველი პოლიციელი, 11 სამშვიდობო ქვეგანაყოფის ჯარისკაცი, 14 სამოქალაქო პირი. 7 აგვისტოს დაიღუპა 2 ქართველი ჯარისკაცი, კიდევ ორი მიღებული ჭრილობებისგან მოგვიანებით გარდაიცვალა.

მსხვერპლი იყო ოსურ მხარესაც.

ქართულ მხარეს მოეპოვებოდა ცნობები ოს სეპარატისტებთან რუსი სამშვიდობოების კოორდინირებული მოქმედების შესახებ. სააკაშვილი ხედავდა, რომ ოსები სწორედ რუსების კარნახით და დახმარებით მოქმედებდნენ. ამიტომაც, მას უშუალოდ ომის წინ რუსების მხრივ ნეიტრალიტეტის დაცვის ილუზია გაუქრა. სააკაშვილს, ცხადია, ესმოდა, რომ ომში რუსეთის აქტიური ჩარევის შემთხვევაში გამარჯვების არანაირი შანსი არ არსებობდა. საქართველოს პრეზიდენტი ამაოდ ცდილობდა თავის რუს კოლეგასთან დაკავშირებას. 6-7 ივლისს ყაზახეთში, ასტანას დაარსების 10 წლისთავის საზეიმო ღონისძიებებზე ჩასულმა სააკაშვილმა სადილობისას როგორც იქნა დაიმარტოხელა მედვედევი და სამიტის თითქოსდა, წინასწარ შეთანხმებული იდეის პრაქტიკული რეალიზაციის დაჩქარება სთხოვა. მედვედევმა პირდაპირ პასუხს თავი აარიდა - საქართველოს პრობლემა მე არ შემიქმნია, მემკვიდრეობით მერგო, რითაც აშკარად მიანიშნა - ეგ ამბავი ჩემი თავსატეგია არ არისო. მერე ისიც დაამატა, ახლა ასეთი სამიტის გამართვა ნაჩქარევი გამოვა და კონკრეტულ შედეგებს ვერ მივიღებთ, რაც ხალხის იმედგაცრუებას გამოიწვევსო. როდესაც სააკაშვილმა უთხრა - ამაზე უარესი რაღა უნდა მოხდესო, მედვედევმა მიუგო: ბევრად უარესიცაა შესაძლებელი და საუბარი ამით დაასრულა.

მშვიდობის შენარჩუნებით დაინტერესებული მხარე ყველა საშუალებას უნდა იყენებდეს მეორე მხარესთან მოლაპარაკე-

ბისთვის, რუსეთის ხელმძღვანელობა კი ყველანაირად არიდებდა თავს ქართულ მხარესთან შეხვედრას. თვით 7 აგვისტოსაც კი, როდესაც სააკაშვილმა უკანასკნელად სცადა დიპლომატიური არხებით აეცილებინა თავიდან მსხვილმასშტაბიანი ომი და რეინტეგრაციის მინისტრი თემურ იაკობაშვილი რუსეთის საგარეო საქმეთა სპეციალურ წარმომადგენელთან - იური პოპოვთან წინასწარ შეთანხმებულ მოლაპარაკებაზე ცხინვალში მიავიღა, ეს უკანასკნელი შეხვედრაზე არ გამოცხადდა, ამის მიზეზად კი, იაკობაშვილთან სატელეფონო საუბარში, საბურავის დაშვება დაასახელა. იაკობაშვილის კითხვაზე კი, თუ რატომ არ დააყენა სათადარიგო საბურავი, პოპოვმა უპასუხა - ისიც დამეშვაო. იმავე დღეს იაკობაშვილთან კულახმეტოვმა აღიარა, რომ სროლები ქართული სოფლების მიმართულებით მართლაც რუსი სამშვიდობოების ახლომდებარე ტერიტორიიდან მიმდინარეობდა. მან ისიც თქვა, რომ „ოსები გამოვიდნენ მისი კონტროლიდან“.

6-7 აგვისტოს სააკაშვილი ამოდ ცდილობდა მედვედევთან დაკავშირებას, რუსეთის პრეზიდენტი სატელეფონო ზარებს არ პასუხობდა.

გვიქრობ, ეს ფაქტები უტყუარად გვიჩვენებენ, თუ ვინ იყო დაინტერესებული მოცემულ მომენტში ომის გაჩაღებით.

სააკაშვილმა ომის თავიდან აცილების უკანასკნელ საშუალებას მიმართა: 7 აგვისტოს 19 საათზე ცეცხლის ცალმხრივად შეწყვეტა გამოაცხადა. პარალელურად გრძელდებოდა ქართული შეიარაღებული ძალების წაწვევა კონფლიქტის ზონის მიმართულებით. ეს გარემოება საფუძველს აძლევს რუსულ მხარეს ამტკიცოს, რომ სააკაშვილის მხრივ ცეცხლის ცალმხრივი შეწყვეტა სინამდვილეში მოწინააღმდეგის სიფხიზლის მოდუნებას ისახავდა მიზნად. მაგრამ რატომ არ გამოეხმაურნენ რუსული და ოსური მხარეები სააკაშვილის ამ ინიციატივას? რატომ არ თანხმდებოდნენ ისინი ქართულ მხარესთან მოლაპარაკებების გამართვას, სადაც შეეძლოთ თავიანთი პრეტენზიების წამოყენება? ცხადია, იმიტომ, რომ ვითარების განმუხტვა მოსკოვის გეგმებში არ შედიოდა!

20 სთ-სა და 30 წთ-ზე სააკაშვილს მერაბიშვილმა დაურეკა და აცნობა, რომ ქართული სოფლების დაბომბვა არ შეწყვეტილა. „სროლით არ უპასუხოთ“, - იყო სააკაშვილის პასუხი. დაახლოებით თერთმეტის ნახევარზე სააკაშვილს ტელეფონით კეზერაშვილი ესაუბრა. მისი თქმით, ქართულ სოფლებს კვლავ

ვაც უშენდნენ ცეცხლს მძიმე არტილერიით. ცეცხლი გაუხსნეს ქართველ სამშვიდობოებსაც, რომელთა შორის არიან დაჭრილები და დაღუპულები. თუ ჩვენ საპასუხო ცეცხლს არ გაუხსნით, დაჭრილების გამოყვანასაც კი ვერ შევძლებთო. სააკაშვილმა ამოიოხრა და კვლავ იგივე ბრძანება გასცა: „არ უპასუხოთ!“

სააკაშვილი ორ ცეცხლს შუა აღმოჩნდა. მოქმედება, რუსებისთვის წინააღმდეგობის გაწევა, თავიდანვე წარუმატებლობისთვის იქნებოდა განწირული. დასავლელი მეგობრები, მათ შორის პირადად ჯორჯ ბუშიც, მას მუდმივად არწმუნებდნენ რუსეთთან ომის წამოწყების სრულ უპერსპექტივობაში. აშშ-ს სახელმწიფო მდივნის თანაშემწე დენ ფრიდი სახელმწიფო დეპარტამენტში სტუმრად მყოფ ქართულ დელეგაციას პირდაპირ ეუბნებოდა: „იქ (აფხაზეთში) თუ შეხვალთ, შეიძლება პირველი ბრძოლა მოიგოთ, იქნებ - მეორეც. მაგრამ ეს თქვენთვის უკანასკნელი გამარჯვება იქნება! რუსეთი აუცილებლად ჩაერევა და სულ სიმღერ-სიმღერით მოამთავრებს საქმესო“ (ასმუსი, 2010: 167).

მაგრამ, უმოქმედობა და უბრძოლველად უკან დახევაც არ იყო გამოსავალი. სააკაშვილს ესმოდა, რომ ამ შემთხვევაში ის, როგორც პრეზიდენტი, თანამდებობას ვერ შეინარჩუნებდა, რადგან ქართველი ხალხი არცერთ პრეზიდენტს არ აპატიებდა უმოქმედობას და უბრძოლველად ტერიტორიების დაკარგვას. მას ისიც სწამდა, რომ ასეთ შემთხვევაში საქართველო, როგორც დამოუკიდებელი საგარეო პოლიტიკური მოთამაშე, არსებობას შეწყვეტდა.

აი, ასეთ რთულ ვითარებაში სააკაშვილმა ადვილდნობით, უგულავასთან, ლომიასთან, მერაბიშვილთან და კეზერაშვილთან ერთად მიიღო გადაწყვეტილება ფართომასშტაბიანი შეტევითი ოპერაციის დაწყების შესახებ.

ცხადია, სააკაშვილისა და მისი გუნდის ეს გადაწყვეტილება, პირველ რიგში, სასოწარკვეთილი პასუხი იყო რუსეთისა და მის მიერ წაქეზებული ოსი სეპარატისტების აგრესიაზე. საქართველო, როგორც ასმუსი წერს, იმ პატარა ბიჭს ჰგავდა, რომელმაც წარამარა თავში წათაქეზები ვეღარ აიტანა და ვიღაც მასზე ასაკოვან მუტრუკს შეუბრუნა ხელი. თუმცა, სააკაშვილის გადაწყვეტილება გარკვეულ ლოგიკას და გათვლებსაც ეფუძნებოდა: ყველაფრის მიუხედავად, სააკაშვილი იმედოვნებდა, რომ სეპარატისტებთან ქართული სახელმწიფოს

ომში რუსული მხარე ამჯერადაც ნაცადი მეთოდით - ჩრდილოკავკასიელი ბოვეიკების შემოგზავნით, ინსტრუქტორებით და იარაღით მიიღებდა მონაწილეობას. რუსეთის რეგულარული ჯარი კი ღიად და აშკარად ამ ბრძოლაში არ ჩაერეოდა. კოკოთის უდღეური დაჯგუფების წინააღმდეგობას ქართული ჯარი უმოკლეს დროში დაძლევედა და სეპარატისტული რეგიონის ტერიტორიის მნიშვნელოვან ნაწილს თავის კონტროლს დაუქვემდებარებდა. საერთაშორისო თანამეგობრობის ზეწოლით ერთ კვირაში, მაქსიმუმ - ათ დღეში საბრძოლო მოქმედებები შეწყდებოდა. ქართული მხარე დათანხმდებოდა დაკავებული ტერიტორიებიდან გამოსვლას იქ ნეიტრალური სამშვიდობო ძალების ჩაყენების პირობით.

ამრიგად, საქართველო მიაღწევდა მიზანს, რომლისკენაც დიდი ხნის მანძილზე ამაოდ მიისწრაფოდა.

უნდა ითქვას, რომ იმ დროისთვის მის ხელთ არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით სააკაშვილის მიერ გაკეთებულ ამ ანალიზში გარკვეული ლოგიკა მართლაც არის. მაშინ ცოტა ვინმე თუ ფიქრობდა, რომ მოსკოვი ტაქტიკას შეიცვლიდა და ქართულ-ოსურ თუ ქართულ-აფხაზურ წინა დაპირისპირებებში აპრობირებული პრაქტიკის საწინააღმდეგოდ, როცა ის ნახევრად ფარულ დახმარებას უწევდა სეპარატისტებს, ამჯერად ღიად, ყოველგვარი შენიღბვის გარეშე, რეგულარული ჯარით შეიჭრებოდა სუვერენული სახელმწიფოს ტერიტორიაზე. მით უმეტეს, მსოფლიოში არცერთი ექსპერტი არ უშვებდა იმის შესაძლებლობას, რომ რუსული ჯარი გასცდებოდა კონფლიქტის ზონას და საფრთხის ქვეშ თვით საქართველოს დედაქალაქის უსაფრთხოება დადგებოდა. დასავლეთს უჭირდა წარმოდგენა, რომ რუსეთი ასეთ მწვავე რეაგირებას მოახდენდა კოსოვოს პრეცედენტზე. და ეს არა იმიტომ, რომ გადაჭარბებულად კარგი წარმოდგენის იყვნენ რუსეთის ხელმძღვანელების ზნეობაზე, უბრალოდ, თვლიდნენ, რომ რუსებს ეყოფოდათ პრაგმატიზმი არ გადაედგათ მათთვის ასეთი წამგებიანი ნაბიჯი. საქართველოზე აშკარა თავდასხმით რუსეთი საჯაროდ დააფიქსირებდა თავს, როგორც კონფლიქტის მხარე, რასაც, წესით, ის უნდა მორიდებოდა.

დასავლეთის გათვლები ამჯერადაც მცდარი აღმოჩნდა. რუსეთმა მაინც გადადგა ეს ნაბიჯი სულ მცირე, ორი მიზეზის გამო: ჯერ ერთი, ამით მან დასავლეთს აჩვენა, რომ სამხრეთ კავკასიაში თავისი გავლენის შესანარჩუნებლად ის

ყველაზე რადიკალური ქმედებისთვისაც კი მზად არის; მეორეც, საქართველოს მიერ უკანასკნელ წლებში ევროატლანტიკური სტრუქტურებისკენ გადადგმული წარმატებული ნაბიჯები მას სხვა გამოსავალს აღარ უტოვებდნენ.

საქართველოს ხელმძღვანელობა კიდევ ერთხელ გაება რუსულ მახეში. თავისი წინდაუხედავი, ბოლომდე გაუთვლელი ქმედებებით სააკაშვილი, უნდოდა თუ არა ეს მას, პუტინის საქმეს აკეთებდა. სწორედ ეს ჰქონდა მხედველობაში ამერიკელ პოლიტოლოგ ლინკოლნ მიტჩელს, როდესაც კითხულობდა: „თუ რუსეთს სააკაშვილის მსგავსი მტრები ჰყავს, მაშინ რაღაში სჭირდება მას მეგობრები?“ (მამრამე, 2012: 252). თუმცა, საქმის ისე წარმოდგენა, თითქოს, პუტინ-მედვედევის პროვოცირება სააკაშვილის გაუაზრებელი, ავანტიურისტული ქმედებების შედეგი იყოს, როგორც ამის დამტკიცებას ჩვენი საზოგადოების ერთი ნაწილი ცდილობს, აშკარა შეცდომაა.

განა გაწონასწორებული და ფრთხილი შევარდნაძის დროს არ დაგვაკარგვინა რუსეთმა აფხაზეთი? განა გამსახურდიას დროს არ აგვიმხედრა მან შიდა ქართლის ოსები? ომის მთავარი მიზეზი იყო არა ეთნიკური დაპირისპირება, არამედ საქართველოს დასავლეთისკენ სწრაფვა. მართებულად აღნიშნავდა რონალდ ასმუსი რადიო „თავისუფლებისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში: პრობლემის არსი პერსონალიზებში არ არის. „რუსებს საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტი ედუარდ შევარდნაძე სააკაშვილზე ნაკლებად არ სძულდათ. დაბრკოლება სააკაშვილი არ არის. ეს პიროვნებათა კონფლიქტი არ ყოფილა. ეს იყო მისწრაფებების, გეოპოლიტიკურ ინტერესთა ჭიდილი, ხოლო პუტინისა და სააკაშვილის პიროვნულმა ურთიერთობამ გაამძაფრა ისედაც დრამატული სიტუაცია. ქართველების 80-75 პროცენტს უსააკაშვილოდაც გეზი დასავლეთისკენ უჭირავს, ამიტომ კონფლიქტი საფუძველშივე გადაუწყვეტელია.“

და მაინც, ვინ დაიწყო ომი?

რუსეთმა ყველაფერი იღონა იმისთვის, რომ ომის გამჩალებლად საქართველო გამოეყვანა. ეს მას ნაწილობრივ გამოუვიდა კიდევ. ფაქტია, რომ ფართომასშტაბიანი შეტევითი ოპერაცია პირველმა ქართულმა ჯარმა განახორციელა. მაგრამ, ჯერ ერთი, ეს მან გააკეთა ოსი სეპარატისტების, და არა რუსი სამხედროების მიმართ, მეორეც, გააკეთა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ოსი სეპარატისტების მიერ გახსნილი ცეც-

ხლის (მათ შორის, მსხვილკალიბრიანი იარაღიდან) შედეგად პრაქტიკულად მიწასთან გასწორდა კონფლიქტის ზონის ქართული სოფლები, დაიღუპნენ ქართველი სამშვიდობოები, დაიჭრნენ მშვიდობიანი მოქალაქეები და პოლიციელები, და რაც მთავარია, ქართულმა ჯარმა ეს შეტევა განახორციელა მას შემდეგ, რაც რუსი სამშვიდობოების სარდალმა მარატ კულახმეტოვმა ქართულ მხარეს განუცხადა, რომ „ოსები გამოვიდნენ მისი კონტროლიდან“ და რომ მისი სამშვიდობოები ვეღარ ასრულებდნენ მათზე დაკისრებულ მისიას. სწორედ ამ ყველაფრის შემდეგ ქართულმა მხარემ თავის თავზე აიღო კონფლიქტის ზონაში კონსტიტუციური წესრიგის დამყარების, იქ მცხოვრები თავისი მოქალაქეების სიცოცხლის დაცვის ფუნქცია.

და ეს მისი არა მხოლოდ უფლება, მოვალეობაც იყო.

რუსეთ-საქართველოს ომი კი ერთმნიშვნელოვნად დაიწყო რუსულმა მხარემ, რომელიც რეგულარული ჯარით შემოიჭრა სუვერენული სახელმწიფოს საზღვრებში, წერტილოვანი საავიაციო დარტყმები განახორციელა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, მოახდინა ჩვენი მიწების ოკუპაცია, კონფლიქტის ზონიდან გამოდევნა ქართული მოსახლეობა...

რუსეთის მხარის სპეკულაციები იმის შესახებ, თითქოს, მან საქართველოს წინააღმდეგ „მშვიდობის იძულების“ სამხედრო ოპერაცია რუსი სამშვიდობოების დაღუპვის შემდეგ და მის საპასუხოდ დაიწყო, ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებს. თვით კულახმეტოვის აღიარებით, რუსი სამშვიდობოები 8 აგვისტოს, დაახლოებით დილის 6 საათისთვის დაიღუპნენ, რუსეთის რეგულარული არმიის პირველი ნაწილები კი საქართველოს ტერიტორიაზე უკვე 7 აგვისტოს, დაახლოებით დღის სამი საათისთვის შემოვიდნენ.

საქართველოში შემოჭრით რუსეთმა მთელი მსოფლიოს თვალში გამოიამჟღავნა თავი, როგორც აგრესორმა. საერთაშორისო თანამეგობრობის პასუხი ერთმნიშვნელოვანი იყო: როგორც აშშ-ის პრეზიდენტის ყოფილმა მრჩეველმა ეროვნული უსაფრთხოების დარგში სტივ ჰედლიმ რუსებს განუცხადა, „საქმე იმაში არაა, რომ ამერიკა და მისი მეგობრები თქვენს დასჯას იწყებენ, ეს, უბრალოდ, 21-ე საუკუნის საერთაშორისო სისტემის პასუხია, რომ მე-19 საუკუნის წესები ახლა უკვე სრულიად გამოუსადეგარია“ (ასმუსი, 2010: 196).

თუმცა, საერთაშორისო თანამეგობრობის პასუხს აშკარად აკლდა სიმძაფრე და კატეგორიულობა. დღეს სრულიად აშკარაა, რომ დასავლეთის მიერ მაშინ რუსეთისთვის გაკეთებულმა რევერანსებმა მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრეს მოვლენების ტრაგიკული განვითარება დღევანდელ უკრაინაში.

ლიტერატურა:

- გაზ. „ალიონი“, 1917., 5 ოქტომბერი.
გაზ. „ერთობა“, 1917., 23 ნოემბერი;
ასმუსი, 2010 – ასმუსი რონალდ დ., მცირე ომი, რომელმაც მსოფლიო შეძრა, თბ., 2010.
მამრაძე, 2012 – მამრაძე პ. ავანტიურა, 08. 08. 08. თბ., 2012.

Ucha Bluashvili

PRECONDITIONS OF AUGUST WAR 2008

Summary

One part of the Georgian society sees the reason of the complicated relationship between Russia and Georgia in the expressionistic policy of the Russian government leaders, the other part sees the rough errors of the Georgian politicians. In all cases we see the attempt of the one-sided explanation of that complicated event, which makes narrow the range of investigation of its origin's reason, makes impossible its valuable and perfect analysis.

Russia could not accommodate to the fact of Georgia's strive to the west and had decided to punish excellently. In the 2008 August war Russia's concrete goals were the next: 1. The full control establishment on the whole territory of the former South Ossetia's autonomic district; 2. To help Abkhazia's government to fully control Gali's district populated primarily with Georgians and drive out the Georgian efforts out of the Kodori ravine; 3. To create the safe zone controlled by Russians in the west part of Abkhazia's and Georgia's other part's border; 4. To compel Georgia to sign the official document about refusing of effort use; 5. Humiliate Saakashvili and to have him under

constant press inside Georgia; 6. To destruct all the possibility of Georgia's membership in NATO whenever

Georgia was preparing for the war with Ossetian and Abkhazian separatists (but no with Russia). Saakashvili team hoped that they could return the occupied territory using strong blitz-crieg way. These considerations were strengthened by the next motives: 1. The bloodless solution of the Adjaria's problem, when Russia did not interfered between Georgian central government and its region. 2. The success of the "tornado" operation in Bosnia during war realized by Zagreb, when Croatia returned its lost territories, and NATO did not protest this because the new reality was supporting the conflict regulation; the belief of Saakashvili that weakened Russia could not respond adequately to that step of Georgia; 4. The purposely leaked information by Russia's government that Russia "was not interested in the South Ossetia"; 5. The leaders of Georgia believed that they could not find better ally in the USA administration, than the Bush administration, that's why it was better to make decisive moves; 6. In the 2008 to the idea of Saakashvili blitz-crieg added one serious motive: in the election of the 2008 5 January Saakashvili won with few advantage, and it was obviously made by use of government levers. In order to return the popularity the best way was to partly reconstruct the country's wholeness.

Russia could bait the Georgian government on the provocation. Saakashvili really started wade-scale military acts against Ossetian separatists. As for Russian-Georgian war, it was started undoubtedly by Russia, which with its regular army invaded sovereign territory of the country.